

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна дар мавзуи «Назарияи бозиҳои миллӣ дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқот дар он аст, ки дар шароити имрӯза яке аз муҳимтарин омилҳои рушди шахсият ва тарзи ҳаёти солим ин варзиш мебошад. Бозиҳои миллӣ чун ҷузъи ҷудонашавандаи ин раванд, барои педагогикаи муосир аҳамияти бузург доранд. Ҳанӯз аз замонҳои қадим, бозиҳои миллӣ ҳамчун воситаи тарбияи ҷавонон ва рушди ҷисмонии насли наврас истифода мешуданд, ки ин далели таърихи қадимии варзиш аст. Дар диссертатсияи мазкур тарбияи ҷисмонии хонандагон тавассути бозиҳои миллӣ аз нуқтаи назари илми педагогӣ баррасӣ мешавад. Мубрамияти масъала дар он зоҳир мегардад, ки таъсири манфии расонаҳои интернетӣ ба тарзи ҳаёти хонандагони синфҳои болоӣ таҳдид мекунад, ва дар ин ҳолат варзиш ва тарбияи ҷисмонӣ метавонанд омилҳои мусбати инкишофи онҳо гарданд. Азбаски илми муосири педагогика масъалаи тарзи ҳаёти солими хонандагонро ба таври алоҳида ва муфассал наомӯхтааст, омӯзиши ин масъала дар раванди тарбияи ҷисмонӣ ва истифодаи бозиҳо барои ояндаи ҷомеа хеле муҳим аст.

Тарбия ва рушди насли наврас яке аз самтҳои калидии сиёсати иҷтимоии ҳар як давлат ба ҳисоб меравад. Дар ин замина, тарбияи ҷисмонӣ ҳамчун ҷузъи муҳими рушди ҳамаҷонибаи шахсият, на танҳо ба солимии ҷисмонӣ, балки ба ташаккули маънавӣ, ахлоқӣ ва иҷтимоии хонандагон мусоидат мекунад. Дар шароити муосири ҷомеаи тоҷик, эҳё ва ворид намудани унсурҳои фарҳанги миллӣ ба равандҳои таълиму тарбия, бахусус

тавассути бозихои миллӣ, иқдоми саривактӣ ва дорои аҳамияти стратегии илмӣ ва амалӣ мебошад.

Диссертатсияи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна дар мавзуи **«Назарияи бозихои миллӣ дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ»** масъалаи муҳим ва камтаҳқиқшудаи илми педагогикаро дар шароити миллии Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор додааст. Мавзӯи диссертатсия аз нигоҳи навоарӣ, аҳамияти амалӣ ва илмӣ, амиқии таҳлил ва асосноккунии методологӣ сазовори таҳсин мебошад.

Дар диссертатсия ҳадаф, вазифаҳо, объекти таҳқиқ ва предмети он равшан муайян гардида, мантиқии ҷустуҷӯи илмӣ ва методологияе, ки бар асоси тамоюлҳои низомӣ-фаъолиятӣ, салоҳиятнокӣ ва арзишмандӣ бунёд ёфтааст, пешниҳод шудаанд.

Муаллиф дар қори илмии худ бо таъя ба таҳқиқоти муосири соҳаҳои педагогика, психологияи рушд ва назарияи бозихо, зарурати ворид намудани бозихои миллиро ба барномаҳои дарсӣ ҳамчун воситаи самараноки ташаккули қобилиятҳои ҷисмонӣ, эҳсоси ватандӯстӣ, худшиносии миллӣ ва рушди иҷтимоии хонандагон ба таври муфассал ва мукамал асоснок кардааст.

Яке аз муваффақиятҳои асосии қори мазкур дар он зоҳир мегардад, ки муаллиф на танҳо паҳлӯҳои назариявии масъала, балки ҷанбаҳои амалӣ ва методикӣ татбиқи бозихои миллиро дар дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ дар синфҳои болоӣ пешниҳод кардааст. Дар заминаи таҳлили амиқи манбаъҳои илмӣ, таҷрибаи амалии муассисаҳои таълимии кишвар ва гузаронидани қорҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ, Қаландарбекова Б.Х. як модели антропосентрӣ-и татбиқи бозихои миллиро пешниҳод намуда, самаранокии онро бо истифода аз меъёрҳои муайяни таҳқиқотӣ исбот намудааст.

Муаллиф тавонистааст, ки ба василаи таҳлили паҳлӯҳои таърихӣ ва фарҳангии бозихои миллӣ, робитаи онҳоро бо рушди қобилиятҳои психомоторӣ, иҷтимоӣ ва ахлоқии хонандагон нишон диҳад. Бо таъия ва

санҷиши барномаи таълимии таҷрибавӣ, муаллиф имкониятҳои фарогири таҳсилоти анъанавӣ ва навоариҳои педагогиро бо ҳам муттаҳид намудааст. Ин равиш имконият медиҳад, ки муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар татбиқи муҳтавои тарбияи миллии насли наврас самти мушаххас ва мукамалро интихоб кунанд.

Ғайр аз ин, дар кори диссертатсионӣ масъалаҳои омода сохтани омӯзгорони фанни тарбияи ҷисмонӣ ба истифодаи бозиҳои миллий дар амалияи таълим низ фаро гирифта шудааст. Ин мавқеъ бори дигар аҳамияти методологии таҳқиқотро таъкид мекунад ва имконияти татбиқи васеи натиҷаҳои илмиро дар муҳити таълимӣ таъмин менамояд.

Бо вучуди арзишҳои баланди илмӣ ва амалии тадқиқот, қобили зикр аст, ки дар қисмати муқоисавии таҳлили бозиҳои миллий бо бозиҳои замонавии варзишӣ, каме таъкиди амиқтар ба имкониятҳои ҳар кадоме дар рушди қобилиятҳои мушаххаси ҷисмонӣ ва ахлоқӣ лозим буд. Ин гуна муқоиса метавонист таъсири тарбиявии бозиҳои миллиро дар заминаи таҳаввулоти иҷтимоӣ ва таҳсилоти муосир боз ҳам пурратар нишон диҳад. Ҳамзамон, ин эрод арзиш ва афзалиятҳои таҳқиқоти анҷомдодашударо коста намегардонад.

Илова бар ин, кор бо сохтори саҳеҳ, пайдарпайии баён ва гузариши мантиқӣ аз паҳлӯҳои назариявӣ ба тавсияҳои амалӣ фарқ мекунад. Ин имконият медиҳад, ки маводро ҳам муаллимон ва ҳам муҳаққиқоне, ки дар соҳаи таҳсилоти миёнаи умумӣ фаъолият доранд, ба осонӣ дарк ва истифода намоянд. Унсурҳои амиқи назариявӣ дар якҷоягӣ бо маълумоти таҷрибавӣ, ки дар раванди озмоиш ба даст омадаанд, дурустӣ ва асоснокии илмии усулҳои пешниҳодшударо тасдиқ менамоянд. Ҳамин тавр, таҳқиқоти мазкур дорои арзиши баланди илмӣ ва амалӣ буда, барои омӯзиши назариявӣ ва истифодаи амалии масъалаҳои педагогӣ дар муҳити таълимӣ хеле муфид мебошад.

Бо дарназардошти натиҷаҳои пешниҳодшуда, бо итминон метавон гуфт, ки кори Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна як қадами муҳим дар самти илми педагогика ба ҳисоб меравад.

Ҳамин тавр, бо назардошти гуфтаҳои боло, метавон хулоса кард, ки автореферати диссертатсияи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна натиҷаҳои як таҳқиқоти илмии мустақил ва анҷомёфтаре инъикос менамояд, ки дорои сатҳи баланди асосноккунии назариявӣ ва аҳамияти амалӣ мебошад. Мазмун ва сохтори кори мазкур ба таври комил ба талаботи барои рисолаҳои докторӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешбинигардида мутобиқат дорад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ мебошад.

Такриздиханда:

Доктори илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи математикаи олӣ ва фанҳои табиатшиносии Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон

Мирзозода Р.Р

Суроға: 734061, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, ноҳияи Фирдавсӣ, кучаи Н. Қаробоев, бинои 92, хучраи 6.
Тел: (+992) 918-63-62-37
E-mail: r_mirzoev1966@mail.ru

Имзои д.и.п., дотсент Мирзозода Р.Р.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси ДИТТ

Пирзода С.С.

Суроғаи муассиса:

734061, шаҳри Душанбе
Ноҳияи Фирдавсӣ, кучаи Дехотӣ 1/2,
Тел: (+992-37) 2-34-83-46
E-mail: tguk@mail.ru

31.05.2025